

Sygn. akt XXV C 2795/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant : Julia Ołówka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 czerwca 2021 roku w

Warszawie

sprawy z powództwa M. M. (1) i M. M. (2)

przeciwko (...) Bank (...) z siedzibą w W., prowadzący w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału: (...) Bank (...) ((...)) (...) z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę;

1. Ustala, że umowa o kredyt hipoteczny o nr (...) z dnia 24 czerwca 2008 roku, podpisana przez strony umowy w dniu 25 czerwca 2008 r., zawarta pomiędzy (...) S.A. (...) (...) z siedzibą w W. a M. M. (1) i M. M. (2) – jest nieważna w całości.

2. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 491.617,88

(czteryście dziewięćdziesiąt jeden tysięcy sześćset siedemnaście i 88/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty.

3. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę

11.834 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 2795/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 24 czerwca 2021 r.

Powodowie M. M. (1) i M. M. (2) pozwem z dnia 25 czerwca 2018 r. (data prezentaty - 3), zmodyfikowanym następnie pismem procesowym z 21 września 2020 r., skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w którego miejsce w toku postępowania wszedł następca prawny (...) Bank (...) z siedzibą w W. prowadzący w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału: (...) Bank (...) ((...)) (...) z siedzibą w W., **wnieśli o:**

1. ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzona 24 czerwca 2008 r., a zawarta 25 czerwca 2008 r. przez powodów z pozwanym - **jest nieważna;**

2. zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwot 491.617,88 zł jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty

ewentualnie

1. ustalenie, że § 2 ust. 1, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzonej 24 czerwca 2008 r., a zawartej 25 czerwca 2008 r. oraz § 13 ust. 7, § 21 ust. 3 regulaminu są bezskuteczne wobec powodów;
2. zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 225.971,53 zł wskutek pobierania przez pozwanego od powodów zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 25 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty.

Dodatkowo powodowie wnieśli o zasądzenie solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł (pozew – k. 3-56v., pismo z 21.09.2020 r. – k. 743-748).

W odpowiedzi na pozew oraz piśmie procesowym z 21 października 2020 r. stanowiącym odpowiedź na modyfikację powództwa, pozwany **(...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (a następnie jego następca prawny (...) Bank (...) z siedzibą w W. prowadzący w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału: (...) Bank (...) ((...)) (...) z siedzibą w W.)** wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych (odpowiedź na pozew – k. 357-371, pismo z 21.10.2020 r. – k. 770-784).

W związku z przejęciem z dniem 3 listopada 2018 r. (...) Bank (...) S.A. przez (...) Bank (...) z siedzibą w W., postanowieniem z dnia 3 grudnia 2018 r. Sąd zawiesił postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz podjął zawieszono postępowanie z udziałem (...) Bank (...) z siedzibą w W. jako następcy prawnego (...) Bank (...) S.A.

Strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w dalszym toku postępowania i przed zamknięciem rozprawy (protokół rozprawy z dnia 10 czerwca 2021 r., godz. 00:35:58 – k. 858).

Powodowie na rozprawie w dniu 10 czerwca 2021 r. zostali przez Sąd poinformowani o skutkach stwierdzenia nieważności umowy i wyrazili zgodę na dopłatę do kwoty uzyskanego w PLN kredytu w celu rozliczenia nienależnych świadczeń obu stron (00:09:05).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2008 r. M. M. (1) i M. M. (2) poszukiwali kredytu na zakup działki pod budowę domu w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. W tym celu powodowie spotkali się z doradcą kredytowym, który przedstawił im wstępne informacje dotyczące kredytu hipotecznego. Z uwagi na brak zdolności w zaciągnięciu kredytu złotowego, powodowie wnioskowali o kredyt w PLN i zdecydowali się do zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty CHF. Powodowie nie rozumieli wówczas mechanizmu indeksacji, który nie został wyjaśniony przez pracownika banku i jak kredyt będzie rozliczany. Zachęcano ich do tego kredytu wskazując, że CHF jest walutą stabilną, nie przedstawiono przy tym żadnych wykresów kursów z przeszłości i na przyszłość. Nie informowano szczegółowo na temat ryzyk związanych z takim kredytem, nie omawiano jak tworzona jest tabela kursów walut w danym banku ani co to jest stawka LIBOR (d: zeznania M. M. (1) i M. M. (2) w charakterze strony na rozprawie w dniu 2 marca 2021 r. – k. 839-840v. oraz na rozprawie w dniu 10 czerwca 2021 r. – k. 857-858).

W dniu 19 maja 2008 r. powodowie złożyli wniosek o kredyt hipoteczny, w którym jako kwotę wnioskowaną o udzielenie wskazali 700.000 zł. We wniosku zakreślili jako walutę wnioskowanego kredytu (...). Kredyt miał być przeznaczony na zakup działki (d: wniosek o kredyt hipoteczny – k. 395-399).

Tego samego dnia powodowie złożyli na formularzu banku formalne oświadczenie, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej,

oraz, że będąc świadomi ryzyka kursowego rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, że znane są im postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, że zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku. W ramach przedmiotowego oświadczenia potwierdzili również, że są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość raty spłaty kredytu. Składając takie oświadczenie powodowie nie przeczytali jeszcze w/w Regulaminu, który dopiero otrzymali przed samym podpisaniem umowy do przeczytania w krótkim czasie. (d: oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej z dnia 19.05.2008 r. – k. 401).

Decyzją kredytową z 19 czerwca 2008 r. (...) przyznał powodom kredyt w kwocie 700.000 zł indeksowany do CHF podlegający spłacie przez okres 480 miesięcy, którą powodowie otrzymali (d: decyzja kredytowa z dnia 19.06.2008 r. – k. 403).

W dniu 25 czerwca 2008 r. (...) S.A. (...) Oddział w Polsce (poprzednik prawny (...) Bank (...)) oraz M. M. (1) i M. M. (2) (kredytobiorcy) zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Na mocy tej umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu na zakup działki nr (...) położonej w R. przy al. (...) II (§ 1 ust. 1 i § 2 ust. 2 i 5 umowy). Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę w wysokości 700.000 zł, przy czym postanowiono, że kredyt indeksowany jest do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1 umowy). W umowie postanowiono, że okres kredytowania wynosi 480 miesięcy (§ 2 ust. 3 umowy).

Zgodnie z umową, kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosi 3,96000% w stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 1,15 punktów procentowych. Oprocentowanie kredytu ulega zmianie

w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 3 ust. 1-3 umowy).

W umowie zapisano, że kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie, spłata kredytu następuje w ratach równych, w okresie karencji kapitału płatne są wyłącznie raty odsetkowe, kredyt podlega spłacie w 480 ratach spłaty oraz że raty kredytu i inne należności związane z kredytem pobierane są z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa stanowiącego załącznik do umowy, a kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania wystarczających środków na rachunku uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (§ 6 ust. 1-4 i ust. 6).

Zgodnie z umową, w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), zaś kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że w dniu podpisania umowy otrzymali Regulamin i aktualną na dzień sporządzenia umowy Taryfę i zapoznali się z nimi (§ 15 ust. 1 i 2 umowy) (d: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzona w dniu 24.06.2008 r. – k. 59-64).

W Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), który stanowił załącznik do przedmiotowej umowy kredytu, w § 2 pkt 2 zdefiniowano „kredyt indeksowany do waluty obcej” jako „kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli”, a w § 2 pkt 12 zdefiniowano (...) jako „Tabele kursów walut obcych obowiązującą w Banku”. W § 2 pkt 17 Regulaminu „stopę referencyjną” zdefiniowano jako stopę, od której zmienności zależy wysokość zmiennej stopy procentowej, zgodnie z postanowieniami Regulaminu określona jako (pkt b) (...) – stopa procentowa, według której banki gotowe są udzielać pożyczek w walutach wymiennalnych (np. we frankach szwajcarskich CHF) innym bankom na londyńskim rynku bankowym, przy czym indeks przy nazwie stopy oznacza okres jakiego dotyczy stopa, np. (...) 3M – trzy miesiące; Stopa LIBOR ustalana jest w dni robocze na podstawie stóp zgłaszanych przez uczestników fixingu organizowanego przez (...) Stowarzyszenie (...) ((...)) i podawana jest ok. godz. 11 czasu londyńskiego przez serwis (...). W myśl § 2 pkt 18 Regulaminu zaś, „marża banku”

to wartość ustalona przez bank, określona w punktach procentowych, która zgodnie z postanowieniami Regulaminu jest składową zmiennej stopy procentowej.

Zgodnie z § 4 ust. 1 Regulaminu, kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W myśl § 7 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie § 11.

Stosownie do § 9 ust. 1 Regulaminu, raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w umowie, zaś stosownie do § 9 ust. 2 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej: 1) raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności rat kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, 2) jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Stosownie do § 13 ust. 7 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji (d: regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) k. 69-77).

Przy podpisywaniu umowy kredytu powodowie złożyli na formularzu banku ponownie pisemne oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej i są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z w/w umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, a także oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że: będąc w pełni świadomi ryzyka kursowego rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, znane są im postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej”, zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku, są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie, saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie (d: oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką z 25.06.2008 r. - k. 422).

Bank dokonał wypłaty środków z tytułu kredytu jednorazowo w dniu 15 lipca 2008 r. w wysokości 700.000 złotych polskich tj. po kursie kupna z dnia 15.07.2008 r. (1 CHF = 1,92660001 PLN) kwota 363.334,37 CHF (d: zaświadczenie z 23.05.2018 r. – k. 331-339).

W dacie zawarcia umowy powód M. M. (1) prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w R.. Powodowie mają wykształcenie średnie (d: wniosek o kredyt hipoteczny – k. 395-399).

W 2008 r. w (...) oferowane były kredyty złotówkowe oraz indeksowane kursem franka szwajcarskiego. Procedura udzielania kredytów charakteryzowała się konkretnymi etapami: w pierwszej kolejności klienci otrzymywali informacje na temat ofert kredytowych. Po wyborze formy finansowania był spisywany wniosek oraz były załączane dodatkowe dokumenty stanowiące podstawę badania zdolności kredytowej. Kompletny wniosek był przesyłany Centrali banku, gdzie był analizowany przez analityka kredytowego, a następnie wydawana była decyzja kredytowa. W przypadku pozytywnej decyzji była przedkładana klientowi do zapoznania się. Jeżeli klient akceptował jej warunki była na wzorcu umownym sporządzana umowa kredytowa, a następnie umowa kredytowa była przedkładana klientowi do zapoznania się. Następnie klient ją podpisywał. Sam proces uruchomienia, udzielenia kredytu kończył się uruchomieniem, gdzie formalnie klienci składali wnioski o uruchomienie i dodatkowo załączali dokumenty stanowiące podstawę ustanowienia zabezpieczeń. Centrala odsyłała gotowy wzorzec umowy. W tamtym okresie 95% osób wybierało kredyt indeksowany, ponieważ były niższe raty w stosunku do kredytu złotówkowego, który był też oferowany. Doradca zgodnie z procedurą miał obowiązek poinformowania klienta o charakterystyce udzielanego kredytu. Takie informacje były przekazywane klientowi, a klient w otrzymywanym wniosku kredytowym, dodawał adnotację, iż został o tym poinformowany. Spłata w walucie indeksowanej była możliwa w (...) od 2009 r. (d: zeznania A. S. w charakterze świadka na rozprawie w dniu 13 kwietnia 2021 r. – k. 846-848v.).

Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie dnia 26 sierpnia 2011 r. wprowadziła następujące zmiany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.): w art. 69 w ust. 2 po pkt 4 dodano pkt 4a w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Po ust. 2 dodano ust. 3 w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Artykuł 4 stanowił zaś, że w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

W dniu 19 września 2011 r. we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. (...) (...), na podstawie art. 42e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wstąpił (...) S.A. Następnie z dniem 31 grudnia 2012 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. połączył się zgodnie z art. 124 ustawy Prawo bankowe oraz w trybie ustawy Kodeks spółek handlowych z (...) S.A. Wskutek niniejszego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku (...) S.A. jako banku przejmowanego na rzecz (...) Bank (...) S.A. jako banku przejmującego (okoliczność bezsporna).

Pismem z dnia 15 czerwca 2018 r. powodowie w związku z nieważnością umowy nr (...) wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 403.040,85 zł ewentualnie zwrotu kwoty 181.504,09 zł tytułem stosowania przez Bank niedozwolonych klauzul umownych w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Niniejsze pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 18 czerwca 2018 r. (d: wezwanie z 15.06.2018 r. – k. 78-79, potwierdzenie odbioru – k. 84v.).

(...) Bank (...) z siedzibą w W. wykonujący działalność w ramach oddziału (...) Bank (...) ((...)) (...) jest następcą prawnym.

Do dnia dzisiejszego powodowie nie ukończyli budowy domu na działce, na której zakup przeznaczyci środki pochodzące z przedmiotowego kredytu (d: zeznania M. M. (1) w charakterze strony na rozprawie w dniu 2 marca 2021 r., godz. 00:04:26 – k. 839).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. S., w których świadek przedstawił zasady ustalania przez pozwanego bank kursów franka szwajcarskiego w tabeli kursowej, a także ogólne zasady udzielania przez bank kredytu hipotecznego, gdyż zeznania te cechowały się znacznym stopniem szczegółowości, były wewnętrznie spójne i logiczne i nie były kwestionowane przez strony postępowania. Ponadto świadek wskazując na w/w okoliczności przyznał również, że przedmiotem negocjacji na etapie zawierania umowy były wyłącznie parametry cenowe, tj. kwota kredytu, termin - okres spłaty, rodzaju zabezpieczeń i wysokości oprocentowania, a nie kurs waluty, jak również, że do zakresu informacji przedstawianych klientom nie należał sposób kształtowania kursów w tabeli kursowej. Powyższe w ocenie Sądu potwierdza, iż zeznania świadka są obiektywne a wiedza o przedstawionych okolicznościach została powzięta na skutek wykonywanych przez niego obowiązków służbowych. Jest to jednak wiedza teoretyczna, ponieważ świadek ten nie oferował kredytów i nie doprowadzał do podpisywania umów kredytowych. Nie zawierał umowy z powodami i nie znał okoliczności składanej oferty i przyczyn wyboru takiego kredytu.

Za podstawę ustaleń Sąd przyjął zeznania M. M. (1) i M. M. (2) złożone w charakterze strony, w których powodowie przekazali informacje co do celu zaciągnięcia przez nich przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank. Wyjaśnienia powodów były zgodne z dowodami z dokumentów, a nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie. Ponadto powodowie przyznali, iż mieli świadomość zarówno waluty umowy jak i waluty wypłaty kredytu czy jego spłaty oraz różnicy pomiędzy kursem kupna i sprzedaży, niemniej jednak nie wiedzieli i nie zostali poinformowani, jak te kursy są tworzone przez bank i jak wygląda w praktyce proces indeksacji i jakie ma skutki w całym okresie kredytowania, nie wiedzieli, że bank zarabia na spreadzie walutowym i że faktycznie poprzez indeksację prowadzi obrót obcą walutą, której wysokość tworzy sam bez udziału drugiej strony umowy, której nie informuje o tym szczegółowo, lecz jedynie ustną zachętą opartą na zapewnieniu stabilności waluty CHF.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął zawnioskowany przez stronę powodową dowód z opinii biegłego sądowego, uznając go za nieistotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego o stwierdzenie nieważności umowy i zastosowanie teorii dwóch kondykcji przy roszczeniu o zapłatę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo główne w niniejszej sprawie podlegało uwzględnieniu w całości, zgodnie z żądaniem głównym powodów.

Jednym z żądań głównych powodów było ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 25 czerwca 2008 r. z pozwanym bankiem indeksowanym kursem CHF na warunkach określonych w umowie kredytu, a w związku z ustaleniem nieważności umowy – również zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów nienależnie pobranych świadczeń w postaci kwoty 491.617,88 zł.

W świetle powyższego w pierwszej kolejności zostanie przedstawiona ocena roszczenia o ustalenie nieważności umowy w całości, odnośnie którego pierwszorzędną kwestią było ustalenie, czy powódki występując z tymże żądaniem, posiadała interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. W ocenie Sądu odpowiedź na to zagadnienie jest pozytywna.

Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości skorzystania z powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok SN z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok SN z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; wyrok SN z 02 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; wyrok SN z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; wyrok SN z 05 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, nie ulega wątpliwości Sądowi, że powodowi przysługuje w sprawie interes prawny - w opisywanym wyżej znaczeniu - w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, która formalnie wiąże i powinna być wykonywana, to jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową, w tym w szczególności co do obowiązku dalszego płacenia rat kredytowych. Skutku takiego nie byłoby w stanie wywołać nawet zasądzenie całości lub choćby części zapłaconych nienależnie przez kredytobiorców na rzecz banku świadczeń. W tej sytuacji w ocenie Sądu powodowie mają prawo do uzyskania odpowiedzi na pytanie czy umowa kredytowa je wiąże, a jeśli tak to w jakim zakresie i na jakich warunkach powinna być wykonywana, lub wykonana. Najlepszą drogą prawną uzyskania odpowiedzi na te pytania jest powództwo o ustalenie. Zdaniem Sądu powództwo o zapłatę nie daje pełnej ochrony praw powodów w sposób prosty i łatwy. Natomiast sprawa o ustalenie daje powodkom możliwość uzyskania pełnej ochrony w każdej ze sfer umowy, które obiektywnie budzą wątpliwości.

Umowa kredytowa uregulowana została w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zgodnie z którym przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Na mocy powyższego jako essentialia negotii umowy kredytu należy wymienić ściśle oznaczenie kwoty i waluty kredytu.

W niniejszej sprawie na mocy zawartej przez strony umowy wskazano, że Bank udzielił kredytobiorczyniom kredytu w kwocie 700.000 zł indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w umowie i regulaminie. Uruchomienie kredytu miało nastąpić w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu według ***kursu nie niższego niż kurs kupna*** zgodnie z kursem obowiązującym w pozwanym banku w wypłaty środków w dniu uruchomienia kredytu (***§ 7 ust. 4 Regulaminu***).

Zapis ten świadczy zatem o niedokładnym (nieprecyzyjnym) określeniu wysokości kredytu udzielonego przez bank w walucie PLN. Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami umownymi łączącymi strony, raty spłaty kredytu ustalane były według ***kursu sprzedaży*** ustalanego w tabeli kursowej banku, obowiązującej w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 Regulaminu). Zapis ten świadczy również o braku jednoznaczności w określeniu wysokości uiszczanych przez kredytobiorczynie rat kredytowych.

W momencie zawierania umowy, powodowi nie była znana wysokość poszczególnych rat kredytowych i odsetkowych, albowiem nie otrzymały pełnego harmonogramu spłaty kredytu w momencie podpisywania umowy ani nawet symulacji przyszłych spłat.

Należy nadmienić, że ani regulamin ani żadne z postanowień umowy stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały szczegółowo zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku a oświadczenia podpisywane przez strony na temat ryzyk związanych z tym kredytem nie zostały poprzedzone rzetelną informacją profesjonalisty jakim jest bank.

Już w rozmowie z pośrednikiem kredytowym związanej z ofertą kredytową, kwestia wyjaśnienia mechanizmu indeksacji z użyciem kursu kupna przy przeliczeniu kapitału w złotych na kapitał w CHF oraz wyjaśnienie sposobu wyliczenia raty kredytu według kursu sprzedaży nie były profesjonalnie, rzetelnie i wyczerpująco jasno przedstawione.

Jak wskazywali powodowie pośrednik w ogóle nie wyjaśniał obrazowo i wyczerpująco w jaki sposób ustalane są kursy walut wyznaczane przez bank i jaki będzie wpływ ryzyka zmiennego kursu oraz zmiennej stopy procentowej na saldo kredytu.

W tym miejscu należy w pierwszej kolejności wskazać, iż ważność czynności prawnej badana jest przez Sąd z urzędu.

Zgodnie z art. 58 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Zgodnie natomiast z § 3 przywołanego przepisu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zgodnie z kolei z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Analiza zapisów postanowień przedmiotowej umowy kredytowej zawartej między stronami wskazuje, że nie spełnia ona – mając na uwadze przytoczone wyżej przepisy – wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej. Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwany bank arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilno-prawnym z naruszeniem zasady równości stron. Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia całkowitej kwoty wysokości zaciągniętego kredytu oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powódkę. W tym zakresie umowa nie związała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów dnia kupna/sprzedaży w Bankowej tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie w sposób nieznanany nikomu z konsumentów własnej tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank i nie został powodom wyjaśniony.

W ocenie Sądu w rozpatrywanej sytuacji naruszona została sama istota każdego stosunku zobowiązaniowego, który opiera się na równości stron umowy konsensualnej, która wymaga wspólnego ustalania każdego postanowienia umowy,

W ocenie Sądu, uprzywilejowana pozycja banku polegała na przyznaniu sobie prawa do jednostronnego i arbitralnego decydowania w zakresie określania wysokości zobowiązania łączącego strony stosunku w chwili jego uruchomienia i wysokości kolejnych rat według kursów ustalanych tylko przez stronę bankową bez uprzedzenia o mechanizmie tworzenia kursów banku i przeznaczeniu spreadu walutowego jako dodatkowego i ukrytego w umowie przychodu banku. Co za tym idzie zdaniem Sądu, naruszona została istota stosunku zobowiązaniowego, a dotknięte nieważnością zostały postanowienia umowne stanowiące główne świadczenia kredytobiorcy - jakimi jest kwota kredytu oraz sposób indeksacji ściśle związany ze świadczeniem głównym, który decyduje o wyliczeniu każdorazowo wysokości

świadczenia dłużnika. Przedmiot główny umowy – kwota kredytu do zwrotu nie jest zatem jasno sprecyzowany i jest nieprzewidywalny w długim zwykle czasie trwania spłaty kredytu.

Wobec powyższego, na mocy art. 58 § 3 k.c., wobec faktu, że bez pełnej znajomości postanowień dotyczących sposobu określenia kursów walut strony nie zawarłyby umowy kredytu, całość czynności prawnej należało uznać za nieważną jako sprzeczną z istotą zobowiązania cywilnoprawnego.

Nie ulega wątpliwości Sądu, że bez przedmiotowych postanowień - mających nieuczciwy charakter, umowa nie zostałaby zawarta. Na podstawie doświadczenia życiowego wskazać bowiem należy, że żaden podmiot stosunku prawnego nie wiązałby się nim bez znajomości elementarnych jego postanowień. **W podobnym tonie wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18**, który stwierdził, że racjonalny kredytobiorca nie decydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej, bez znajomości obiektywnych i szczegółowych co do jego umowy mechanizmów ustalających kursów w tabeli kursów banku.

Podobny charakter zawiera teza wyroku z 22 grudnia 2020 r. w sprawie o sygn. I ACa 766/19 Sądu Apelacyjnego w Warszawie z której wynika, że „ Zawarcie umowy oświadczenia kredytobiorcy, że jest on świadomy, iż zmiana stopy procentowej i kursu waluty będą miały wpływ na saldo kredytu i wysokość rat kapitałowo-odsetkowych oraz, że ponosi on ryzyko kursowe związane z kredytem udzielonym w złotych indeksowanym d waluty obcej **nie oznacza**, że kredytodawca zrealizował ze szczególną starannością -jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (patrz: wyrok SA w Warszawie z dnia 22 grudnia 2020 r. I ACa 766/19).

Wybór przez konsumenta jednej z kilku oferowanych przez bank wersji kredytu nie może być uznany za równoznaczny z indywidualnym uzgodnieniem warunków takiego kredytu (tak: wyrok SA w Warszawie z dnia 19 grudnia 2019 r. w sprawie VI ACa 312/19).

W każdym wypadku umowa będzie spreczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron.

W doktrynie prawa stwierdzenie to od dawna nie budzi żadnych wątpliwości. Jak twierdził wybitny przedwojenny cywilista prof. R. B. „Gdyby oznaczenia świadczenia miał dokonać dłużnik, według swego swobodnego uznania, nie byłoby żadnego zobowiązania. Gdyby zaś miał go dokonać wierzyciel, umowa byłaby niemoralna, gdyż dłużnik byłby zdany na łaskę i niełaskę wierzyciela (patrz: R. L. de B., Zobowiązania, L. 1938, s. 157).

Taka sytuacja - w ocenie Sądu - zaistniała właśnie w niniejszej sprawie.

Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznnej z ustawą, o czym stanowi przepis art. 58 k.c. Należy w tych rozważaniach zwrócić uwagę na dwie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, wydane na kanwie przepisów dotyczących czynności bankowych.

Już w uchwale z 22 maja 1991 r. w sprawie o sygn. III CZP 15/91 Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczną naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, zaś sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach, zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał za nieskuteczne prawnie postanowienia umowy pozwalające na dowolną zmianę regulaminu rachunku bankowego.

Z kolei w uchwale z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzegł konieczność

wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego.

Podsumowując, dotknięte nieważnością postanowienia dotyczyły w ocenie Sądu głównego świadczenia umowy kredytu tj. zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, co należy do „essentialia negotii” umowy kredytu, a jednocześnie stanowi główny przedmiot umowy, o który mowa w dyrektywie nr 93/13 EWG.

Już wyrok (...) z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D.- (...)) - z powołaniem się na stanowisko wyrażone wyroku z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R. (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz w wyroku z 26.03.2019 r. w sprawie (...) B. i B. (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64) wyraźnie wskazuje, że art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że umowa nie może dalej obowiązywać bez nieuczciwych postanowień i wtedy sąd powinien orzec jej nieważność. Jednocześnie wykluczono możliwość uzupełnienia luk w umowie poprzez zastosowanie np. średniego kursu waluty w NBP.

Zawarta przez powodów umowa jest więc nieważna, ponieważ jest sprzeczna z przepisem art. 69 ust. 1 Prawa bankowego i art. 353 k.c., bowiem nie określa jasno zasad obliczenia kwot wypłaconego kredytu w złotych i sposobu wycenienia kursu bankowego kupna/sprzedazy (z uwagi na abuzywność klauzul przeliczeniowych - indeksacyjnych) oraz z uwagi na brak należytego i rzetelnego poinformowania konsumenta o skutkach ekonomicznych zawarcia takiej umowy w zakresie ryzyka walutowego i ryzyka zmiennej stopy procentowej.

Nie jest przy tym możliwe tzw. przewalutowanie kredytu, czyli przekształcenie go w umowę kredytu złotowego. Jak wynika z wyroku SA w Warszawie z dnia 22 października 2020 r. w sprawie I ACa 709/19 – „Taki kredyt jako umowa nie byłby indeksowany do waluty obcej, podczas, gdy stopa procentowa pozostałaby oparta na niższej stopie waluty obcej, co powoduje dysonans w brzmieniu umowy. Prawo krajowe nie przewiduje żadnej „możliwości uzupełniania takich luk, które powstałyby na skutek wyeliminowania zapisów abuzywnych, a pozostawienie w obrocie umowy, która przewiduje waloryzację, ale nie określa sposobu waloryzowania świadczenia nie jest dopuszczalne.”

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w pkt. 4 wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 Sąd poinformował powodów o konsekwencjach prawnych jakie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności umowy, niezależnie czy konsument jest reprezentowany przez pełnomocnika zawodowego.

Powodowie na rozprawie w dniu 10 czerwca 2021 r. zostali przez Sąd poinformowani o skutkach stwierdzenia nieważności umowy i wyrazili zgodę na dopłatę do kwoty uzyskanego w PLN kredytu w celu rozliczenia nienależnych świadczeń obu stron (00:09:05).

Kredytobiorcy nie byli także zainteresowani udzieleniem następczej zgody na postanowienia niedozwolone i przywróceniem im skuteczności z mocą wsteczną (patrz: uchwała SN z 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21).

Klauzule abuzywne w umowie stron:

Nawet przy przyjęciu, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć umowę z odniesieniem przeliczenia waluty CHF na PLN do tabeli kursów ustalonej przez bank, to umowa zawarta między stronami zawierająca klauzule abuzywne - w postaci wadliwego mechanizmu indeksacji - jest od początku nieważna (bezskuteczna) także w zakresie ich treści, ponieważ nie może być wykonywana w dotychczasowym zakresie po usunięciu z niej zapisów stanowiących te klauzule abuzywne.

Regulacja zawarta w art. 385¹ k.c. ustanawiająca sankcję niezwiązania konsumenta niedozwolonymi postanowieniami umownymi jest ograniczeniem kompetencji przyznanych stronom w art. 353¹ k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 21 lutego 2013 roku, sygn. I CSK 408/12).

Należy także wskazać w tym miejscu, że z tezy głównej ***uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 29/17 r.*** wynika, iż oceny czy postanowienie umowne jest

niedozwolone w świetle art. 385¹ § 1 k.c. należy dokonywać według stanu z chwili zawarcia umowy i nie mogą mieć na to wpływu okoliczności, które wystąpiły po zawarciu umowy kredytu ani przed jej zawarciem. Zatem w świetle tej uchwały bez znaczenia dla wyniku sprawy pozostają takie okoliczności jak: czy kurs stosowany przez bank był rynkowy, w jaki sposób kształtowało się oprocentowanie kredytu, w jaki sposób kredyt był obsługiwany i wykonywany w czasie po zawarciu umowy, fakt wejścia w życie ustawy antyspreadowej, czy fakt zawarcia przez strony aneksów już po zawarciu umowy kredytowej oraz to czy i dlaczego konsument zdecydował się na dany produkt bankowy.

W ocenie Sądu kwestionowane wyżej zapisy umowy stron jako postanowienia umowne należało uznać za abuzywne (nieuczciwe) i wyjaśnić przyczyny ich niezgodności z prawem.

Zgodnie z przepisem art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony związane są umową w pozostałym zakresie (§ 2).

Na mocy art. 385² k.c. zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie można zapomnieć, iż stronami niniejszego sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie – Bank, zaś po stronie powodowej konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Powodowie bezspornie bowiem zawarły przedmiotową umowę kredytową w celu nabycia działki, na której rozpoczęli budowę domu mieszkalnego aby zaspokoić swoje potrzeb mieszkaniowe. Ustalony stan faktyczny wskazał przy tym wprost, że sporne klauzule umowne zawarte zostały we wzorcu umownym, na treść którego wpływu nie mieli powodowie jako konsumenci, a który sporządzony został przez profesjonalistę – pozwany bank.

W ocenie Sądu zaskarżone postanowienia dotyczące indeksacji nie były przy tym głównymi świadczeniami stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r. sygn. akt I CSK 1049/14, pojęcie głównego świadczenia stron należy rozumieć wąsko, jako postanowienia określające bezpośrednio świadczenie główne.

Klauzule będące przedmiotem niniejszego sporu a związane są z mechanizmem obliczanie świadczenia głównego są nieskuteczne. Za świadczenia główne spornej umowy należy uznać postanowienia wskazane w § 2 pkt 1 umowy – kwota pożyczonego kapitału, oraz w § 6 umowy – obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami.

W orzecznictwie i doktrynie wskazuje się, iż w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy konsumenta są postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmiernają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy (W. Popiołek, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*, K. Pietrzykowski, *Kodeks Cywilny, Komentarz T.1 Warszawa 2005*; K. Zagrobelny, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*; E. Gniewek, *Kodeks cywilny, Komentarz, Warszawa 2008*).

Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (wyrok SA w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r. VI ACa 1395/08 LEX nr 1120219). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego

stosunku (wyrok SN z 13 lipca 2005r., I CK 832/04, LEX nr 159111). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność (zob. wyrok SA w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12, LEX nr 1335762).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Przez "dobre obyczaje" w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami (G. Bieniek, H. Ciepła, St. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom 1, Wielkie Komentarze, Lexis Nexis 2009). Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (tak SA w Warszawie w wyroku z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10, LEX nr 824347).

Przenosząc powyższe rozważania teoretyczne na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że abuzywność postanowień umownych objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nienegocjowane i niejasne, nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z co miesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytu przed jego wypłatą. W umowie i w regulaminie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie mechanizmu tworzenia tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powódki, stawiając ją przy tym w pozycji biernego uczestnika stosunku łączącego strony, nie wyjaśniając im tego zagadnienia. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powódce wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i wysokości raty kredytowej. Różnica kursowa zwana spreadem walutowym stanowiła dodatkowy przychód banku, o czym konsument nie był informowany wprost tzn. że oprócz odsetek i prowizji ujawnionych w umowie jako koszty kredytu, bank będzie zarabiał na konsumencie dodatkowe pieniądze z obrotu walutowego zawartego w mechanizmie indeksacji.

Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powodów jako konsumentów.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia podziela Sąd, że tej sytuacji nie zmienia fakt podpisania przez powodów oświadczenia o ryzyku kursowym związanym z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz o tym, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku i na wysokość rat spłaty kredytu. Z poczynionych przez Sąd ustaleń (w tym w głównej mierze z zeznań powódki) wynika, iż powodom nie zostały przedstawione jakiegokolwiek symulacje dotyczące możliwych zmian kursowych i ich wpływu na wysokość ich zobowiązania wynikającego z umowy kredytu. Przedstawiony powyżej sposób poinformowania kredytobiorczyń o ryzyku kursowym (polegający jedynie na przedłożeniu kredytobiorcom gotowej treści oświadczenia do podpisu bez jednoczesnego realnego udzielenia im wyczerpujących informacji i pouczeń w tym zakresie) uznać należy za niezwykle pobieżne i jako takie nie mogące zostać uznane za wyczerpującą i rzetelną informację udzieloną w tym zakresie konsumentowi przez podmiot profesjonalny, będący silniejszą stroną stosunku umownego. Oświadczenia te były podpisywane bez wcześniejszej rzetelnej informacji na temat ich znaczenia i skutków.

Na gruncie powyższego Sąd uznał, że stosunek łączący strony nosił znamiona nieprawidłowości, co związane jest z treścią postanowień umownych kwestionowanych przez powódki. Postanowienia te dawały bowiem pozwanemu

możność każdorazowego jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia, do którego zobowiązane były powódki.

Istotną kwestią w niniejszej sprawie jest to, że waloryzacja rat kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywała się w oparciu o Tabele kursowe sporządzane przez pozwanego. Wynikało to wprost z zakwestionowanych postanowień umownych.

Na kanwie poczynionych ustaleń faktycznych wskazać jednak należy, że tabele te powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji zarządu banku, a powódka nie miała żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, została ona de facto wykluczona z decydowania o wysokości stosunku prawnego łączącego ją ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniało pozwanego bank do dodatkowego - pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego.

Co przy tym także istotne, jak wskazał świadek, pozwany przy ustalaniu kursów walut wprawdzie opierał się na aktualnych notowaniach walut z serwisu m.in. R., jednak wartości te modyfikował następnie w sposób dowolny stosując bliżej niesprecyzowane bufony i samodzielnie przez siebie ustalony. Bank nie brał przy tym także pod uwagę jedynie średniego kursu NBP jako podstawy do ustalania własnego kursu. Jednocześnie, jak już wskazano mechanizmy ustalania kursów walut przez pozwanego nie zostało wprost uregulowane w umowie łączącej strony i klienci nie byli informowani o stosowanej przez pozwanego metodzie ustalania kursów ani o współczynnikach, na których się on opierał. Brak takich postanowień w umowie łączącej strony jest z kolei naruszeniem dobrych obyczajów, gdyż nie pozwala przewidzieć stronie powodowej w jakiej wysokości winno nastąpić spełnienie świadczenia.

Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych, treść stosunku prawnego nie pozwala na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną prawnie umowę kredytu.

Podsumowując, zawarta przez strony (poprzednika prawnego pozwanego) umowa była nieważna z uwagi na naruszenie art. 69 ust. 1 prawa bankowego w zw. art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. o czym Sąd orzekł w pkt 1 sentencji orzeczenia.

Powyższe, co warto podkreślić, czyniło co do zasady co najmniej zbędnym dokonywanie kontroli ponownie tych samych postanowień przeliczeniowych pod kątem abuzywności, w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., gdyż za abuzywne można uznać tylko takie postanowienia umowne, które są ważne. Sąd poddał jednak ocenie klauzule przeliczeniowe pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ k.c.

Nieważność spornej umowy skutkuje bez wątpienia tym, że należności wzajemne dotychczas przez strony uiszczone jako świadczenia nienależne zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank bowiem oddał na rzecz powódki kwotę kredytu bez podstawy prawnej - nieważnej umowy kredytowej, z kolei powódka bez takiej podstawy uiszczała comiesięczne raty kredytowe w kwotach wskazanych w pozwie aktualnych na dzień zmiany pozwu.

Nieważność umowy powodowała, iż świadczenie uiszczone przez powódów tytułem uiszczenia wszystkich należności w związku zawartą umową na rachunek pozwanego była nienależna. Ponadto na gruncie niniejszej sprawy Sąd uznał, iż niezasadna była przy tym argumentacja pozwanego, negująca możliwość uwzględnienia roszczenia powódek w oparciu o art. 410 k.c.

Nieważność umowy powodowała, iż następowało wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną z kondycji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z

prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Kondykcja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (zob. wyr. SA w Warszawie z 20.10.2016 r., I ACa 1732/15, Legalis; zob. także wcześniej wyr. SN z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, OSNC 1998, Nr 5, poz. 77, z glosą M. Lemkowskiego; wyr. SN z 24.11.2011 r., I CSK 66/11, Legalis). W doktrynie został również wyrażony pogląd, iż przesłanki tej właśnie kondykcji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz przedsiębiorcy na podstawie klauzuli umownej, która została uznana za niedozwoloną (art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c.). Wprawdzie klauzula taka nie jest nieważna, lecz bezskuteczna, niemniej powołany wyżej przepis stanowi *lex specialis* wobec art. 58 k.c., ustawiony w interesie konsumenta. W jego braku zastosowanie znajdowałby właśnie art. 58 k.c..

Podobnie jak w przypadku nieważności czynności prawnej, bezskuteczność z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. występuje z mocy samego prawa, a wyrok sądu ma charakter deklaratoryjny. Przedmiotowa kondykcja zgodnie z poglądami doktryny i stanowiskiem wyrażanym w orzecznictwie jest interpretowana w kategorii wyjątku od ogólnego rozwiązania, według którego wzbogacenie - jako jedna z przesłanek powstania roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia - rozumiane jest jako stan, w którym wzbogacony, uzyskując określoną korzyść kosztem zubożonego, staje się podmiotem prawa wyrażającego tę korzyść i może nią swobodnie dysponować nie tyle w sensie faktycznym, lecz prawnym. W przypadku dokonania nieważnej czynności prawnej wzbogacony nie staje się bowiem podmiotem prawa do uzyskanego świadczenia, a pomimo to musi je zwrócić jako nienależne.

Stwierdzenie nieważności spornej umowy powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania. Według tzw. **teorii dwóch kondykcji**, każde roszczenie o wydanie wzbogacenia traktuje się oddzielnie i niezależnie od drugiego,

a wyrównanie pomiędzy nimi możliwe jest jedynie według przepisów o potrąceniu. **Tzw. teoria salda** natomiast, traktuje świadczenie wzajemne jako pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia tak, że druga strona świadczenia zwraca jedynie nadwyżkę otrzymanego świadczenia ponad wartość świadczenia, które sama spełniła.

W ocenie Sądu nie ma podstaw do zastosowania tzw. teorii salda w niniejszej sprawie. Konstrukcji art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. wyraźnie wskazuje, że nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej ustawodawca nie normuje świadczeń łącznie, a jedynie przyznaje prawo zatrzymania jako gwarancję, że każde z nienależnych świadczeń zostanie zwrócone. Nawet gdy jedno ze świadczeń jest niemożliwe do wykonania bez winy dłużnika, a drugie jest możliwe, to obowiązek zwrotu pomimo braku świadczenia wzajemnego, ujmuje się w doktrynie jako „normalne ryzyko rozliczeń w ramach bezpodstawnego wzbogacenia.

Na gruncie niniejszej sprawy z uwagi na szczególne uwarunkowania wykonania umowy kredytu w ocenie sądu brak było podstawy do dokonania wzajemnych rozliczeń stron nieważnej umowy w ramach już tegoż postępowania poprzez „rozliczenie saldem” (tj. umorzenie obu roszczeń do wartości wierzytelności niższej i zasądzenie tylko różnicy obu wierzytelności), a zatem poprzez dokonanie wzajemnego umorzenia kondykcji.

W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodowej, a uzyskanie tego świadczenia przez stronę pozwaną – przesłankę wzbogacenia, choćby Kredytobiorca był równolegle dłużnikiem Banku (zob. m.in. uzasadnienie wyroku SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Lex nr 2771344 oraz uchwałę [3] SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, Lex nr 3120579).

Dodatkowo należy wskazać, że zasadność teorii dwóch kondykcji została przesądzona w uchwale [7] Sądu Najwyższego z 07 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej oraz w uchwale III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r.

Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy(art. 410 § 1 K.C. w zw. z art. 405 K.C.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili., w której umowa stała się trwale bezskuteczna.

W świetle powyższego nie sposób było również stwierdzić, by pozwany nie był wzbogacony kosztem powodów lub by zaistniały przesłanki wymienione w art. 409 k.c. Nie sposób postawić bowiem znaku równości między zużyciem czy utratą wzbogacenia w rozumieniu tego przepisu a obowiązkiem zwrotu wzajemnego świadczenia przez powódkę na rzecz pozwanego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy. Przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia w świetle art. 409 k.c., powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (por. wyrok SN z 4.4.2008 r., I PK 247/07, OSN 2009, Nr 17–18, poz. 223)

W okolicznościach niniejszej sprawy brak było jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że pozwany uzyskaną korzyść zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że żądanie powodów dotyczące zasądzenia kwot wpłaconych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłat rat kredytu zasługiwało na uwzględnienie skoro kwota przez nich żądana mieściła się w ogólnej kwocie wpłaconej tytułem umowy nr (...). Analiza złożonych przez powodów dokumentów doprowadziła Sąd do przekonania, że powodowie wykazali zgłoszone roszczenia pieniężne. Pozwany nie podważył w toku niniejszego postępowania w/w ustaleń. W zakresie żądania głównego o zapłatę Sąd orzekł zatem w punkcie drugim zgodnie z żądaniem pozwu.

Brak było natomiast podstaw do zasądzenia powyższej sumy pieniężnej solidarnie na rzecz powodów, lecz łącznie. Zgodnie z art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne, jeżeli wynika to z ustawy lub z czynności prawnej. Żaden przepis ustawy, nie przewiduje solidarności wierzycieli w przypadku przysługiwania wierzytelności małżonkom (art. 370 k.c. dotyczy jedynie solidarności osób zaciągających zobowiązanie dotyczące wspólnego mienia, a więc osób występujących po stronie dłużników). Żaden przepis ustawy nie kreuje też solidarności jedynie z tego względu, że istnieje więcej niż jeden wierzyciel. Równocześnie nie można było przyjąć, że zobowiązanie, mimo że pieniężne, ma charakter podzielny, gdyż przysługuje ono łącznie małżonkom, których łączy ustrój wspólności majątkowej (por. E. G., O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej w postępowaniu sądowym – uwag kilka. M. nr 3 z 2009 r.). Dlatego powyższą sumę należało zasądzić łącznie na rzecz powodów będących małżonkami.

Nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczeń powodów. Sąd orzekający w niniejszej podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że termin przedawnienia roszczeń kredytobiorców związanych z całkowitą nieważnością umowy może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę wiążącej decyzji w tym względzie. W realiach związanych z wykonywaniem przedmiotowej umowy kredytu nie sposób uznać, że powodowie mogli mieć świadomość wadliwości klauzul indeksacyjnych w 2008 r. Podkreślić tu trzeba, że kwestia możliwej wadliwości klauzul indeksacyjnych została podjęta w debacie publicznej dopiero w 2011 r. Wobec tego od czasu powstania u powodów świadomości co do wadliwości klauzul indeksacyjnych i wynikających z tego roszczeń (co nie mogło mieć miejsca przed 2011 r.) i podjęcia decyzji o wystąpieniu ze stosownymi roszczeniami przeciwko bankowi (co miało miejsce w dniu złożenia do banku wezwania do zapłaty z 15 czerwca 2018 r.) do czasu wystąpienia z pozwem w niniejszej sprawie nie upłynął termin określony w art. 118 k.c. Roszczenia powodów nie uległy zatem przedawnieniu w żadnym zakresie.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c. Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zgodnie z regulacją art. 455 k.c., jeśli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie domagali się odsetek od kwoty 491.617,88 zł liczonych od dnia 26 czerwca 2018 r. Ponieważ 7-dniowy termin zapłaty wskazany w wystosowanym przez powodów przedsądowym wezwaniu do zapłaty minął w dniu 25 czerwca 2018 r. (ww. wezwanie doręczone zostało pozwanemu w dniu 18 czerwca 2018 r. – k. 84v.) należało uznać, że od dnia 26 czerwca 2018 r. pozwany bank pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pieniężnego.

Orzekając o kosztach postępowania w punkcie trzecim sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. włożył na pozwanego jako przegrywającego obowiązek zwrotu łącznie na rzecz powodów pełnych kosztów procesu. Koszty strony powodowej niezbędne do celowego dochodzenia praw w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 11.834 zł, na co składają się uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 10.800 zł wskazanej na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań, orzeczono jak w sentencji wyroku.